26. HAFTA

İyi Uygulama Örnekleri

26

5-9 Nisan 2027

ÖĞRENME ÇIKTISI · COĞ.10.6.1

Afetlerle mücadelede iyi uygulama örneklerini sorgulayabilme

Süreç bileşenleri

c) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri hakkında elde ettiği bilgileri düzenler.

ç) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri hakkında düzenlediği bilgileri çözümler.

d) Afetle mücadelede iyi uygulama örneklerine ilişkin çözümlediği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

Bugünün yolu

26. HAFTA

1

Bir şiir, bir deprem

Erzincan · s. 174

2

Öncesi · esnası · sonrası

Afet yönetimi · s. 174

3

İki iyi uygulama

Gaziantep · Potenza · s. 175-177

4

Grup etkinliği

Poster / afiş · s. 178

5

Paylaş, değerlendir

Galeri · öz değerlendirme · s. 179

Uygulama: “Erzincan”

OKUYALIM · 9 dk

Zaralı Halil Söyler'in 1939 yılında Erzincan'da magnitüdü 7,9 büyüklüğünde olan depremin etkilerini ifade eden ve sonrasında bir halk türküsü hâline gelen Erzincan şiirini okuyunuz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Kan ağlıyor Erzincan’ın dağları
Viran kaldı mor sümbüllü bağları
Sivas’a geliyor kalan sağları
Şikâyetim kimden kime ne diyem.

Niksar’da kalmadı bir dikili taş
Erbaa’yı sormayın döker kanlı yaş
Tokat’ta geçirdim kanlı bir savaş
Şikâyetim kimden kime ne diyem.

Karahisar, Koyulhisar hep viran oldu
Gül yüzlü yavrular sarardı soldu
Bize ne olduysa Mevlâ’dan oldu
Şikâyetim kimden kime ne diyem.

Ben gelişin mamur idi o bağlar
Yavrusunu yitirmiş analar ağlar
Alların yerine karalar bağlar
Şikâyetim kimden kime ne diyem.

Kitap s. 174

Zaralı Halil SÖYLER

Erzincan: 1-2. sorular

İKİLİ · GÖNÜLLÜ

1. Okuduğunuz şiir sizde hangi duyguları uyandırdı? 2. Erzincan ve çevresinde etkili olan bu depremde yöre insanı hangi duyguları yaşamış olabilir?

Erzincan: 1-2. sorular — Örnek cevap

CEVAP

1. Okuduğunuz şiir sizde hangi duyguları uyandırdı? 2. Erzincan ve çevresinde etkili olan bu depremde yöre insanı hangi duyguları yaşamış olabilir?

Örnek cevap

- 1) Kişisel cevap: üzüntü, acıma, çaresizlik, kayıp acısı… Her duygu saygıyla dinlenir; paylaşmak istemeyen zorlanmaz.
- 2) Şiirin dizelerinden: yakınını yitirmenin acısı (“Yavrusunu yitirmiş analar ağlar”), yurdunun yıkılması (“Viran kaldı mor sümbüllü bağları”), göç ve yersiz yurtsuz kalma (“Sivas’a geliyor kalan sağları”), derdini anlatacak kimse bulamama (“Şikâyetim kimden kime ne diyem.”).

Erzincan: 3-4. sorular

İKİLİ

3. Afete maruz kalmış kişilerin duygularını anlamaya ve yardımcı olmaya yönelik bireysel ve toplumsal anlamda neler yapılabilir? 4. Geçmişten günümüze yaşanan afetler göz önünde bulundurulduğunda ülkelerin afet riski taşıyan olaylara karşı hazırlıklarında ne gibi eksiklikler gözlemektesiniz?

Erzincan: 3-4. sorular — Örnek cevap

CEVAP

3. Afete maruz kalmış kişilerin duygularını anlamaya ve yardımcı olmaya yönelik bireysel ve toplumsal anlamda neler yapılabilir? 4. Geçmişten günümüze yaşanan afetler göz önünde bulundurulduğunda ülkelerin afet riski taşıyan olaylara karşı hazırlıklarında ne gibi eksiklikler gözlemektesiniz?

Örnek cevap

- 3) Bireysel: dinlemek ve empati kurmak, yargılamamak, resmî kurumların yardım çalışmalarına katılmak. Toplumsal: barınma, beslenme, sağlık ve eğitim desteği; afet sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmaları (s. 174).
- 4) Kitaptaki örneklerden: depreme dayanıksız yapılar (Bem'de binaların yaklaşık %80'i yıkıldı), risk alanlarına yerleşme (Petropolis'te yamaç mahalleleri), akarsu yataklarına imar, erken uyarı, tahliye ve halkın eğitimi eksikliği (s. 171-173).

Afetler beşerî ortamı da doğal ortamı da etkiler

6.1

İnsan, geçmişten günümüze doğal süreçlerin ve beşerî faaliyetlerin etkisiyle oluşan çok sayıda afete maruz kalmıştır.

Beşerî ortam

Afetler; şehirler, yollar, sanayi tesisleri başta olmak üzere beşerî ortamda ciddi zararlara neden olduğu gibi …

Doğal ortam: YEŞİL VATAN

bitki ve hayvan varlığının büyük kısmını barındıran ve yeşil vatan olarak adlandırılan doğal ortamda da büyük zararlara yol açabilmektedir.

Ülkeler, afet esnasında ortaya çıkan olumsuz etkilerin yaşanmaması ya da en aza indirilebilmesi amacıyla afet yönetim sistemleri oluşturmuştur.

Afet yönetim sistemi: öncesi · esnası · sonrası

6.1

AFET ÖNCESİ	AFET ESNASI	AFET SONRASI
risk ve zarar azaltma hazırlık	müdahale	iyileştirme

Ülkeler afet öncesinde risk ve zarar azaltma ile hazırlık çalışmalarına odaklanırken afet esnasında ve sonrasında ise müdahale ile iyileştirme çalışmalarına odaklanmıştır.

Bu bağlamda yetkililer, afetlerin ortaya çıkarabileceği zararları en aza indirmek amacıyla daha çok afet öncesi çalışmalara yoğunlaşmışlar ve afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri geliştirmişlerdir.

Bilgimizi Yoklayalım

YOKLAMA 3

Kitaba göre ülkeler afet ÖNCESİNDE hangi çalışmalara odaklanmıştır?

A Müdahale ve iyileştirme

B Risk ve zarar azaltma ile hazırlık

C Yalnız yeniden yapılanma

D Yalnız arama-kurtarma

E Yalnız yardım toplama

Kitaba göre ülkeler afet ÖNCESİNDE hangi çalışmalara odaklanmıştır?

A Müdahale ve iyileştirme

B Risk ve zarar azaltma ile hazırlık

C Yalnız yeniden yapılanma

D Yalnız arama-kurtarma

E Yalnız yardım toplama

Kitap s. 174: ülkeler afet öncesinde risk ve zarar azaltma ile hazırlık çalışmalarına; afet esnasında ve sonrasında müdahale ile iyileştirme çalışmalarına odaklanmıştır.

Gaziantep risk haritası

İYİ UYGULAMA · s. 175

AMACI

Gaziantep'in risk haritasını oluşturmak. Bu sayede önleyici tedbirler alabilmek ve muhtemel zararları azaltmak.

KAPSADIĞI AFET TÜRÜ

Yangın, deprem, sel ve su baskını, toprak kayması, arazi yangını, tüm arama-kurtarma olayları

HEDEF KİTLESİ · SORUMLULARI

Gaziantep · Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı

ÖZETİ

Coğrafi bilgi sistemi tabanlı çalışmada şehirdeki tüm olaylar ilçe ve mahalle bazlı haritaya işlenmektedir. Yeni müdahale araçları, hidrantlar, müdahale istasyonları da sisteme işlenmiştir.

İLGİLİ ALANA KATKISI

Gaziantep'teki afet ve risklerin belirlenerek öncesi, esnası ve sonrasında yapılacaklarla ilgili eylem planı hazırlamak; böylece afet risklerini ve afet zararlarını azaltmak.

ÖZGÜN DEĞERİ

Tüm veriler gerçek istatistiklere göre tutulmaktadır. Bu sistem Türkiye'de ilk kez uygulanmakta olup şimdiye kadar sisteme 30.000'e yakın olayın girişi yapılmıştır.

Potenza (İtalya): #weResilient — Biz dirençliyiz

İYİ UYGULAMA · s. 176

AMACI

Stratejinin yol haritası, hem kentsel planlamaya yönelik koordinasyon faaliyetlerinden hem de farkındalık yaratmaya yönelik faaliyetlerden oluşmaktadır.

KAPSADIĞI AFET TÜRÜ

Her türlü doğal ve insan kaynaklı afetler.

HEDEF KİTLESİ

Sürece tüm toplumun farklı kesimlerini (kadınlar, yaşlılar, gençler, engelliler, göçmenler vs.) temsil eden gruplar katılmıştır.

İLGİLİ ALANA KATKISI

İnsan odaklı bir yaklaşım izleyen bu iyi uygulama, hem kamu desteğinin artırılmasına yönelik politikaları ve kurumsal istekliliği güçlendirmekte hem de toplulukların kendi bünyelerinde dirençlilik oluşturabilme kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir.

ÖZGÜN DEĞERİ

Yeni bir bölgesel yönetim kavramı: afetlere ve iklim değişimine karşı "dirençlilik" kavramının bölgesel kalkınma politikalarına yapısal olarak dâhil edilmesini sağlar.

ÖZETİ

2004 yılından beri Potenza, hem kendi kurumsal sorumlulukları kapsamında hem de ilgili belediyelere destek ve koordinasyon sağlayarak afet risk azaltma politika ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İki iyi uygulamayı karşılaştıralım

İKİLİ · 4 dk

İkilinle karşılaştır: iki iyi uygulama hangi bakımlardan benzer, hangi bakımlardan farklı? Tabloyu künyelere bakarak doldur.

Ölçüt	Gaziantep risk haritası	Potenza #weResilient
Ölçek		
Kapsadığı afet		
Hedef kitle		
Nasıl çalışır?		
Sorumlusu		
Afet yönetiminde		

İki iyi uygulamayı karşılaştıralım — Örnek cevap

CEVAP

İkilinle karşılaştır: iki iyi uygulama hangi bakımlardan benzer, hangi bakımlardan farklı? Tabloyu künyelere bakarak doldur.

Ölçüt	Gaziantep risk haritası	Potenza #weResilient
Ölçek	bir şehir (Gaziantep)	bir bölge ve kentleri (Potenza)
Kapsadığı afet	yangın, deprem, sel ve su baskını, toprak kayması, arazi yangını, arama-kurtarma	her türlü doğal ve insan kaynaklı afet
Hedef kitle	Gaziantep	toplumun farklı kesimlerini temsil eden gruplar
Nasıl çalışır?	coğrafi bilgi sistemi tabanlı risk haritası; olaylar mahalle bazında işlenir	dirençliliği kalkınma politikalarına ve şehir planlamasına katar; toplumsal katılım
Sorumlusu	Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı	yerel yönetim ve bölgesel kurumlar
Afet yönetiminde	öncesi (risk belirleme), esnası (hızlı ve etkin müdahale)	öncesi (risk azaltma, farkındalık)

Kitaba göre Potenza'nın #weResilient stratejisine katılan hedef kitle hangisidir?

A Yalnız itfaiye personeli

B Toplumun farklı kesimlerini temsil eden gruplar

C Yalnız belediye başkanları

D Yalnız bilim insanları

E Yalnız ziyaretçiler

Bilgimizi Yoklayalım — Cevap

YOKLAMA 4

Kitaba göre Potenza'nın #weResilient stratejisine katılan hedef kitle hangisidir?

A Yalnız itfaiye personeli

B Toplumun farklı kesimlerini temsil eden gruplar

C Yalnız belediye başkanları

D Yalnız bilim insanları

E Yalnız ziyaretçiler

Kitap s. 177: sürece tüm toplumun farklı kesimlerini (kadınlar, yaşlılar, gençler, engelliler, göçmenler vs.) temsil eden gruplar katılmıştır. Sistemi itfaiye personelinin kullanması Gaziantep örneğindedir (s. 175).

Etkinlik: Afetlerle Mücadelede İyi Uygulama Çalışmaları

GRUP · 40 dk

Amaç *Farklı ülkelerin afet riski taşıyan olaylara karşı geliştirdikleri çözümleri ve iyi uygulama örneklerini sorgulayabilme*

Yönerge *Grup hâlinde ders öncesi yaptığınız araştırmalardan yararlanarak aşağıdaki işlem adımlarını uygulayınız.*

1. Adım	Topladıklarınız üzerinden: geçmiş afetler önlem alınmazsa tekrar yaşanır mı? “Yeşil Vatan” nasıl etkilenir? Tartışın.	**8 dk**
2. Adım	Türkiye'de afetlerle mücadelede ne tür uygulamalar geliştirilebilir? Fikir üretin.	**9 dk**
3. Adım	Fikirlerinizi poster ya da afişe dönüştürün (okulun A3 kâğıdı).	**12 dk**
Paylaşım	Posterler sınıfta paylaşılır; öz değerlendirme formu doldurulur (s. 179).	**5 dk**

Gruplara geçiş: görevlerimiz

8 GRUP

SÖZCÜ	YAZICI	ZAMAN VE MALZEME	HARİTA / VERİ OKUYUCU	KONTROLCÜ
Grubun cevabını sınıfla paylaşır.	Ortak cevabı yazar, tabloyu doldurur.	Süreyi izler, 2 dk kala uyarır; malzemeyi alır, teslim eder.	Haritayı, tabloyu ve grafiği okur, gösterir.	Yazımı, kaynağı ve doğruluğu denetler.

8 grup · araştırma sorunuz posterin başlığıdır · roller bu hafta döner

- Grupta “30 cm sesi” · söz hakkı isim kartıyla · farklı görüşlere saygı

1. adım: önlem alınmazsa?

8 GRUP · 8 dk

1. Adım: Topladığınız resim, fotoğraf ve gravür üzerinden geçmişte yaşanan afetlerin, önlem alınmadığında tekrar yaşanma olasılığını ve “Yeşil Vatan” olan doğal mirasın üzerinde ne gibi yıkıcı etkiler yapabileceğini arkadaşlarınızla tartışınız.

1. adım: önlem alınmazsa? — Örnek cevap

CEVAP

1. Adım: Topladığınız resim, fotoğraf ve gravür üzerinden geçmişte yaşanan afetlerin, önlem alınmadığında tekrar yaşanma olasılığını ve "Yeşil Vatan" olan doğal mirasın üzerinde ne gibi yıkıcı etkiler yapabileceğini arkadaşlarınızla tartışınız.

Örnek cevap

- Afetler aynı yerlerde yeniden yaşanabilir: Akdeniz çevresinde orman yangınları, deprem ve heyelanlar daha çok gerçekleşir (s. 171). Önlem alınmazsa geçmişteki zarar tekrarlanır.
- Orman yangını (Muğla, 2021): orman alanı yanar; bitki ve hayvan varlığını barındıran yeşil vatan zarar görür (s. 173-174).
- Su baskını ve heyelan: akarsu yatakları ve yamaçlar yapılaşırsa yeniden can ve mal kaybı olur; doğal ortam da tahrip olur (s. 172).

Sonuç: önlem almak hem insanı hem doğal mirası korur.

2. adım: Türkiye için fikirler

8 GRUP · 9 dk

2. Adım: Yaptığınız çözümlemelerden yararlanarak Türkiye'de afetlerle mücadelede ne tür uygulamalar geliştirilebileceğine yönelik fikirler geliştiriniz. Çözümle: ülkelerin deneyimleri ve gelişmişlik seviyeleri uygulamalarını nasıl etkiliyor?

2. adım: Türkiye için fikirler — Örnek cevap

CEVAP

2. Adım: Yaptığınız çözümlemelerden yararlanarak Türkiye'de afetlerle mücadelede ne tür uygulamalar geliştirilebileceğine yönelik fikirler geliştiriniz. Çözümle: ülkelerin deneyimleri ve gelişmişlik seviyeleri uygulamalarını nasıl etkiliyor?

Örnek cevap

- Fikirler: Gaziantep'teki gibi coğrafi bilgi sistemi tabanlı risk haritalarını yaygınlaştırmak; akarsu yataklarına imarı yasaklamak ve dere yataklarını ıslah etmek; orman yangınlarına uyarı sistemleri ve hızlı müdahale ekipleri; erken uyarı ve tahliye; halkın afet anı ve sonrası için eğitilmesi (s. 171-175).
- Deneyim: ülkeler ve bölgeler geçmiş uygulamalarından yararlanarak stratejilerini geliştirir (Potenza, geçtiğimiz 10 yıldaki iyi yönetim uygulamalarından faydalanarak #weResilient stratejisini oluşturdu, s. 177).
- Gelişmişlik: erken uyarı sistemleri, dayanıklı yapılar ve coğrafi bilgi sistemleri kaynak ister; gelişmişlik seviyesi uygulamaların kapsamını etkileyebilir.

3. adım: posterimiz

8 GRUP · 12 dk

BAŞLIK

Grubun araştırma sorusu

GÖRSEL

Resim, fotoğraf, gravür ya da çizim — kaynağıyla

BULGULAR

İyi uygulama örneği: hangi ülke, hangi afet, hangi önlem? (2-3 madde)

TÜRKİYE İÇİN

Grubun fikri ve gerekçesi

KAYNAK

Kitap sayfası, kütüphane kitabı, EBA

3. adım: posterimiz — Örnek poster planı

CEVAP

BAŞLIK

Orman yangınlarına karşı neler yapılabilir?

GÖRSEL

Görsel 6.6: Muğla (Türkiye), 2021 — kitabımızdan ya da kendi çizimimiz

BULGULAR

Muğla 2021: 8 kişi hayatını kaybetti, 1.520 kişi yaralandı · tedbirler: yangın uyarı sistemleri, hızlı müdahale ekipleri, yangın riski oluşturan faaliyetlerin yasaklanması

TÜRKİYE İÇİN

Ormanlık alanlara yakın okullarda yangın riski oluşturan davranışlara karşı farkındalık afişi; yeşil vatanı korumak

KAYNAK

10. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı s. 173-174

Paylaşım: posterler konuşuyor

GALERİ · 5 dk

Sözcü posteri tanıtır; tabloyu birlikte dolduralım:

Grup	Afet ve ülke	İyi uygulama	Türkiye için fikir

Öz değerlendirme formu

ÖZ DEĞERLENDİRME

Değerlendirme ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1. Ülkelerin afet riski taşıyan olaylara karşı geliştirdikleri çözümler ve iyi uygulama örneklerine yönelik sorular oluşturdum.	☐	☐	☐
2. Oluşturduğumuz soruları grup içinde tartışarak araştırma sorusunu/sorularını belirledim.	☐	☐	☐
3. Belirlediğimiz soru/soruların cevaplarına yönelik bilgi ve afetlerin doğal çevre üzerindeki yıkıcı etkilerini gösteren resim, fotoğraf ve gravür topladım.	☐	☐	☐
4. Topladığımız bilgileri soruların cevaplarına göre düzenledim.	☐	☐	☐
5. Topladığım resim, fotoğraf ve gravür üzerinden geçmişte yaşanan afetlerin, önlem alınmadığında tekrar yaşanma olasılığına ve "Yeşil Vatan" olan doğal mirasın üzerinde ne gibi yıkıcı etkiler yapabileceğine dair görüşlerimi arkadaşlarımla paylaştım.	☐	☐	☐
6. Yaptığımız araştırmalardan yola çıkarak "ülkelerin deneyimleri ve gelişmişlik seviyelerine göre'' afetlere karşı geliştirdikleri uygulamalar arasında nasıl bir ilişki olduğunu çözümledim.	☐	☐	☐
7. Yaptığımız çözümlemelerden yararlanarak Türkiye'de afetlerle mücadelede ne tür uygulamalar geliştirilebileceğine yönelik fikirler geliştirdim.	☐	☐	☐
8. Geliştirdiğim fikirleri poster veya afişe dönüştürerek sınıf ortamında paylaştım.	☐	☐	☐

Çalışmam sırasında öğrendiğim bilgiler: … · Çalışmam sırasında zorlandığım yerler: … · Çalışmamı yeniden yapacak olsaydım dikkat edeceğim hususlar: …

Çıkış Kartı

ÇIKIŞ KARTI

Çıkmadan önce kâğıdına yaz:

1. Afet yönetim sisteminde afet öncesinde hangi çalışmalara odaklanılır?

2. Gaziantep risk haritasını özgün yapan bir özelliği yaz.

3. Grubunun posterindeki 'Türkiye için' fikrini bir cümleyle yaz.

Bu hafta evde

BU HAFTA EVDE

- Çalışma kâğıdı Bölüm 1'in 4-5. maddelerini çöz.
- Öz değerlendirme formunu (s. 179) bitirmediysen tamamla; 27. haftanın başında topluyoruz.
- 27. haftaya hazırlık: s. 180'i oku. 'Direnç' ne demek?

Kaynaklar ve Haklar

KAYNAKÇA

Ders kitabı. Coğrafya 10. Sınıf Ders Kitabı (Ortaöğretim), 2026-2027 baskısı. **Yazarlar:** Alper Soyatlar, Bülent Akça, Mehmet Ekici, Yıldıray Türkmen. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No 10141 · Ders Kitapları Dizisi No 2174 · ISBN 978-975-11-8921-9. Slaytlardaki “Kitap s. …” etiketleri bu baskının sayfalarıdır.

Öğretim programı ve etkinlikler. Coğrafya dersi öğretim programı (2026 nüshası): Talim ve Terbiye Kurulunun 23.05.2024 tarihli ve 20 sayılı kararıyla kabul edilen, 13.05.2026 tarihli ve 53 sayılı kararıyla güncellenen program.

Haklar ve lisans. Ders kitabından alınan metin, soru ve görsellerin hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir; eğitim ve öğretim amacıyla, kaynak gösterilerek alıntılanmıştır (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu md. 34). Sunumun tasarımı, ders akışı, etkinlik kurgusu, örnek cevaplar ve öğretmen notları okulapp.org'un özgün katkısıdır; yalnız bu katkılar CC BY 4.0 lisansıyla paylaşılır. Resmî bir Bakanlık materyali değildir.